

Stručni rad

RAZVIJANJE RUČNIH VJEŠTINA KAO PRIPREMA ZA OPISMENJAVANJE

Marjetka Novak

OŠ Frana Roša, Cesta na Dobrovo 114, 3000 Celje, Slovenija

Sažetak:

Tehnike aktivnog učenja potiču djecu na stjecanje i učenje o svojim iskustvima u svom okruženju kroz vlastite aktivnosti. Odgajatelji i učitelji nude djeci razne aktivnosti kako bi razvili svoje vještine pisanja. Stoga djeci moraju ponuditi dovoljno prilika i situacija za razvoj grube i fine motorike. Fina motorika je temelj koordinacije i započinje prijenosom predmeta iz ruke u ruku. Djeca koja imaju dobro razvijenu grubu i finu motoriku imaju manje problema na polju pismenosti i lakše ulaze u svijet pisanja riječi. Djeca trebaju određene vještine i sposobnosti da bi mogla postavljati grafičke znakove u prostor, pravilno ih usmjeravati i dizajnirati.

Ključne riječi: fina motorika, grafika motorike, pismenost.

1. Uvod:

Pismenost je postupak u kojem se pojedinac osposobljava za čitanje i pisanje različitih tekstova, koristi ih u svakodnevnom životu i zna ih koristiti. Zbog ranijeg upisa djece u devetogodišnju osnovnu školu potrebno je definirati dio razreda koji je primjeren šestogodišnjacima. Osnovna faza u procesu opismenjivanja je početna pismenost, koja uključuje pripremu za čitanje i pisanje, kao i sustavno čitanje i učvršćivanje slova, kao i razvijanje i vježbanje tehnika čitanja i pisanja. Priprema za sustavnu pismenost uključuje razvoj nekoliko vrsta sposobnosti i vještina, koje nazivamo pred pismenošću "[4].

2. Središnji dio:

Za dijete je igra temeljno kognitivno iskustvo i osnova procesa učenja. Stručnjaci kažu da učenje kroz igru, posebno za malo dijete, može biti najuspješnije.

Igra je razvojna i odgojna aktivnost u kojoj je dijete samostalno, slobodno, kreativno u kojem istražuje i traži nove mogućnosti, natječe se sa sobom, s drugima, s vremenom, s ciljevima. To pak mogu biti i učenje. Igra je način da dijete nauči ono što ga nitko drugi ne može naučiti. Didaktička igra je dakle igra s određenim zadatkom ili ciljem [2].

Kroz igru djeca razvijaju različite vještine i sposobnosti. Vještine pisanja su graf motoričke vještine, a djeca ih razvijaju kroz vježbe koje su priprema za pisanje: ispravno držanje olovke, crtanje poteza bez pretjeranog pritiska, ispravni potezi slijeva udesno i odozgo prema dolje, ispravni potezi linija (ravni: vodoravno, okomito, koso; krivulje: slomljena, zavojita, zatvorena, polukružna), crtanje, slikanje i trajni uzorci.

Graf motoričke vještine počinju se razvijati oko druge godine djetetove dobi. Prva faza u razvoju ovih vještina naziva se četkanje. Ovaj put dijete crta bez cilja i plana. Počinje primjećivati da ono što ima u ruci (olovka, bojica) ostavlja tragove. Kasnije dijete počinje crtati i oponašati određene oblike, pa tako aktivnosti postaju planirane.

Graf motoriku sustavno razvijamo kroz pokretno-grafičke vježbe. Uz sve ove vježbe dijete vježba držanje tijela, držanje ruku i olovke i tako postaje svjesno grafičkih poteza. Kada je dijete dobro razvijeno graf motorno, ono brzo napreduje tijekom razdoblja sustavne pismenosti, jer svladava osnovne pokrete i kreće se samostalno [1].

Postoji nekoliko faza u razvoju graf motorike:

- stupanj grebanja - pokreti su neprecizni.
- razina oblika - crtanje krugova, kvadrata, pravokutnika. Ovo je faza precrtavanja.
- razina crteža - u ovoj fazi već se stvaraju prve ruke, noge, on crta ogledalo ...

Pokretljivost prstiju spominje se odvojeno od ostalih motoričkih vještina i vrlo je važna prilikom pisanja. Razvija se specifičnim pokretima i vremenom sazrijeva. Samo svladavanje graf motorike i pisanje znači da je faza diferencijacije i zrelosti motorike prstiju završena. Različitim igrama prstiju možemo testirati diferencijaciju prstiju i vidjeti je li to dijete dovoljno vješto [3].

Prvi fino motorički pokreti opažaju se u novorođenčeta. Vrlo brzo nakon rođenja dijete počinje posezati za predmetima, ali ih ne udara. Dosezanje predmeta postaje uspješno u trećem mjesecu starosti, a može se uhvatiti u dobi od pet do sedam mjeseci. Prvo uhvatite predmete cijelim dlanovima. Dvomjesečna beba već rukuje predmetom ako mu ga stavimo u ruke ali istražuje ga prstima iste ruke. Nakon četiri mjeseca dolazi do rukovanja obje ruke. Držac pincete, međutim, razvija se oko devet mjeseci. U dobi od dvije godine hrani se žlicom koju drži palcem i kažiprstom. U dobi od tri godine dijete počinje koristiti vilicu za hranjenje, zna probadati hranu, s pet godina počinje koristiti nož za podmazivanje, a s osam godina i za rezanje.

Kada su poremećene fine motoričke sposobnosti, to se najviše očituje u pisanju. Budući da dijete nema razvijen hvat za pincetu, ne može pravilno držati olovku i nema razvijene kružne pokrete. Zbog toga uteg tvori kružnu liniju. Budući da mu je ruka nezgrapna, ne može je pomaknuti udesno tijekom pisanja. Slova su stoga stisnuta, manja, iglasta i bez petlji. Font je, međutim, slabo čitljiv.

Držanje olovke i pravilno držanje tijela preduvjeti su da dijete uopće može pravilno izvoditi grafičke pokrete. Odgajatelji u tome trebaju biti strpljivi, precizni i dosljedni.

Postoje tri razvojne faze rukopisa:

- pred kaligrafski (dijete primijeti da različite olovke ostavljaju tragove),
- kaligrafski (samo učenje pojedinačnih slova i pisanje),
- faza individualizacije rukopisa (rukopis se s vremenom mijenja kod svakog pojedinca i poprima individualne karakteristike, pisanje dobiva novu ulogu i postaje sredstvo komunikacije) [5].

Najvažnije faze za razdoblje graf motorike i početne pismenosti su predoperativna faza i faza konkretnih logičkih operacija.

3. Zaključak

U predškolskom i školskom razdoblju savjetuju integraciju aktivnosti koje razvijaju velike motoričke sposobnosti, finu motoriku i grafičke motorike u svakodnevni život obitelji. Vjerujem da profesionalci trebaju pružiti poticajnu atmosferu i okruženje u kojem djeca mogu sama donositi odluke i odluke. Moramo biti svjesni da smo mi ti koji stvaramo ugodnu atmosferu za djecu i pružamo im podršku u razvijanju vlastitih ideja.

4. Literatura

- [1.] Medved Udovič, V. in Jamnik, T. (2002). S slikanico se igram in učim, priročnik k učbeniku in delovnemu zvezku za slovenščino v prvem razredu 9– letne osnovne šole. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [2.] Pečjak, S. (2003). Porajajoča se pismenost. V: Grosman. Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [3.] Porenta, A. in Šalehar, M. (2004). Svet besed. Priročnik za učitelja pri pouku slovenščine v 1. Razredu devetletne Osnovne šole. Ljubljana: DZS.
- [4.] Zrimšek, N. (2003). Začetno opismenjevanje: pismenost v predšolski dobi in prvem razredu devetletne osnovne šole. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- [5.] Žerdin, T. (2003). Motnje v razvoju jezika, branja in pisanja. Ljubljana.